

Vergaderjaar 2022–2023

29 861

Arbeidsmigratie en sociale zekerheid

Nr. 120

BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 september 2023

Het kabinet heeft de afgelopen periode gesproken over grip op migratie, waaronder arbeidsmigratie. Zoals de Minister van Justitie en Veiligheid in haar brief van 10 juli 2023 aan uw Kamer heeft gemeld¹, heeft het kabinet geen overeenstemming bereikt over migratie. Met deze brief reageer ik op de motie van het lid Omtzigt² waarin het kabinet wordt opgeroepen om, ondanks de ontstane politieke situatie, de maatregelen omtrent arbeidsmigratie verder uit te werken en aan uw Kamer voor te leggen. Daarbij benadruk ik dat het kabinet ook over deze maatregelen, zowel individueel als in zijn geheel, als onderdeel van het bredere pakket, geen overeenstemming heeft bereikt.

Maatregelen arbeidsmigratie

Met de hiervoor genoemde brief van de Minister van Justitie en Veiligheid van 10 juli jl. zijn aan uw Kamer afschriften verstrekt van stukken die zijn ingebracht ten behoeve van de bewindspersonenoverleggen over migratie. In de presentatie in Bijlage 18³ zijn de sporen benoemd aan de hand waarvan het kabinet heeft gewerkt aan maatregelen om arbeidsmigratie beter beheersbaar te maken. Ik heb een aantal van deze sporen ook genoemd in het debat met uw Kamer over de begroting Sociale Zaken en Werkgelegenheid 2023.⁴ Deze sporen zijn:

1. Keuzes voor de economie en arbeidsmarkt van de toekomst
2. Meer mensen in Nederland (meer) aan het werk helpen, o.a. statushouders en parttimers (grip via sturing op de arbeidsmarkt)
3. Tegengaan van concurrentie op arbeidsvoorwaarden (grip via huisvesting en werkomstandigheden)

¹ Kamerstuk 30 573, nr. 202.

² Kamerstuk 36 392, nr. 5.

³ Bijlage 18 BWO Presentatie vervolg deelsessie migratiestroom werk 23 maart 2023.

⁴ Handelingen II 2022/23, nr. 30, item 6, blz. 6–7.

4. Arbeidsmigratie in iedere gemeente randvoorwaardelijk toetsen aan het (lokaal) absorptievermogen (grip via voorzieningen)
5. Aanpak van keerzijden van arbeidsmobiliteit binnen de EU, waaronder de detachering van derdelanders (grip via drijfveren en aanpak misstanden)

Binnen deze sporen heeft het kabinet gesproken over de volgende, aanvullende maatregelen die kunnen bijdragen aan meer grip op arbeidsmigratie. Sommige maatregelen beogen het aantal arbeidsmigranten in Nederland te verminderen, terwijl andere maatregelen leiden tot het meer faciliteren van gerichte arbeidsmigratie naar Nederland. Zoals vermeld, is over dit pakket maatregelen geen overeenstemming bereikt. De voorstellen die in de gesprekken over de migratieagenda zijn besproken, zijn:

1. Subsidies en fiscale faciliteiten zo gericht mogelijk inzetten, zodat ze passen bij de bewuste keuzes ten aanzien van onze toekomstige economie, arbeidsmarkt en samenleving.
2. Het toespitsen van de kennismigrantenregeling waarbij de wenselijkheid van het stellen van opleidingseisen of van het aanscherpen van het salariscriterium, met name voor kennismigranten onder de 30 jaar, wordt gezien.
3. Kennismigranten die al in Nederland zijn en een waardevolle bijdrage leveren vaker voor ons land behouden door de zoekperiode in het geval van voortijdige contractbeëindiging te verruimen van drie naar zes maanden.
4. Een pilot voor een tijdelijke vakkrachtenregeling onder strikte voorwaarden om op korte termijn de arbeidsmarktcrapte in de technieksector te verlichten met vakkrachten uit derde landen.
5. De vraag naar laagbetaalde arbeid verminderen door (proces)innovatie en hiervoor zo gericht mogelijk subsidie beschikbaar stellen.
6. De arbeidsparticipatie van asielzoekers in procedure verhogen door de 24-weeken-eis af te schaffen. Daarnaast is gesproken over het differentiëren in wachttermijn tussen asielzoekers met een kansrijke en met een kansarme aanvraag door de termijn te verkorten respectievelijk te verlengen.
7. De capaciteit van de Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA) uitbreiden voor handhaving.
8. Gemeenten extra ondersteunen bij de handhaving van wetgeving ter verbetering van de huisvesting van arbeidsmigranten in het kader van de Wet Goed Verhuurderschap.
9. Het plan van aanpak en de terugkeer van dak- en thuisloze arbeidsmigranten in Nederland extra ondersteunen.
10. Inzetten op betere informatievoorziening in de landen van herkomst. Inrichten van brede informatievoorzieningen en dienstverlening in heel Nederland om arbeidsmigranten beter wegwijs te maken en op de hoogte te stellen van hun rechten en plichten.
11. Werkgevers een nadrukkelijke rol geven om arbeidsmigranten wegwijs te maken door taalonderwijs en integratie te stimuleren.
12. De mogelijkheid uitwerken om in specifieke sectoren een uitzendverbod in te kunnen voeren. Dit instrument kan vervolgens worden ingezet indien er geen verbetering zichtbaar is en grote misstanden ten aanzien van uitzendkrachten in specifieke sectoren blijven voortbestaan.
13. Een voorstel tot het aanscherpen van de regeling over Extraterritoriale Kosten (ETK-regeling) om misbruik en ongewenste concurrentie op de loonkosten tegen te gaan door het uitsluiten van ETK van keuzeloon, en het ongewijzigd laten van de 30%-regeling om aantrekkelijk te blijven voor sectoren met hoogwaardige arbeid.
14. Het kabinet laat arbeidsmigratie beter aansluiten op lokale behoeften of behoeften in bepaalde sectoren. Zo moeten de gevolgen van

nieuwe economische bedrijvigheid voor huisvesting, transport en zorg in de gemeente of de regio waar die wordt ontplooid, beter in kaart worden gebracht door middel van een bedrijfseffectrapportage (BER). In dit kader start het kabinet een pilot voor het randvoorwaardelijk stellen van de BER voor nieuwe bedrijvigheid in de distributiesector. Doel is om een zo effectief mogelijk en proportioneel middel te ontwikkelen dat ongewenste druk op de samenleving tegengaat. Zonder een goed vestigings- en ondernemingsklimaat voor (hoogwaardige) bedrijven uit het oog te verliezen en zo dat het past bij de bewuste keuzes over onze economie van de toekomst.

15. Een betere match tussen vacatures in Nederland en werknemers binnen de EU door optimaler gebruik te maken van het European Employment Service (EURES) netwerk.
16. Blijvende inzet voor Europese sociale minimumnormen in Europese richtlijnen om te zorgen voor een gelijk speelveld binnen de EU en om het principe van gelijk loon voor hetzelfde werk op dezelfde plaats te bevorderen.
17. Het gebruik van schijnconstructies en oneigenlijk gebruik, waardoor Europese arbeidsmigranten of arbeidsmigranten van buiten de EU via andere EU-lidstaten naar Nederland worden gedetacheerd en de gevolgen daarvan, in Europees verband aan de orde stellen.
18. Bevorderen van internationale samenwerking en samenwerking tussen toezichts- en handhavingsinstanties bij handhaving van Europese en nationale arbeidsregels en inzetten op het uitbreiden van het mandaat van de Europese Arbeidsautoriteit (ELA) in 2024.

De volgende maatregelen zijn lopend kabinetsbeleid en zijn, vanwege hun positieve invloed op grip op arbeidsmigratie, in dit kader besproken.

1. Het plan van aanpak «Statushouders aan het werk» uitvoeren, samen met gemeenten, werkgevers, onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties om statushouders te helpen bij het vinden van werk op niveau.
2. De onverkorte uitvoering van de aanbevelingen van het Aanjaagteam bescherming arbeidsmigranten om misstanden op het gebied van werk en wonen aan te pakken en de positie van arbeidsmigranten te verbeteren.⁵ Het wetstraject voor de certificering van ondernemingen die arbeidskrachten ter beschikking stellen zal onverkort worden voortgezet.

De maatregelen zijn nader toegelicht in enkele bijlagen bij de eerder genoemde brief van de Minister van Justitie en Veiligheid van 10 juli jl. De betreffende bijlagen heb ik bij deze brief gevoegd. Het betreft:

- Bijlage 20 BWO EZK Two pager (de two-pager d.d. 10 mei 2023 is de propositie van de Minister van Economische Zaken en Klimaat voor de migratiestroom arbeid t.b.v. het BWO op 12 mei 2023)
- Bijlage 24 BWO Uitwerking maatregelen migratiestromen effect tijdpad juridisch t.b.v. BWO 16 mei 2023 (selectie van voorstellen die betrekking hebben op migratiestroom «arbeid»)
- Bijlage 38 BWO Mogelijkheden beleidsmatig richtgetal in strategische migratieagenda
- Bijlage 39 BWO Pakket brede migratieagenda arbeidsmigratie (de two-pager d.d. 1 juni 2023 is de propositie van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor de migratiestroom arbeid t.b.v. het BWO op 6 juni 2023)

⁵ Kamerstuk 29 861, nr. 99. Door middel van de Jaarrapportage arbeidsmigranten wordt periodiek over de voortgang gerapporteerd.

De maatregelen zijn nog niet uitgebreid getoetst op haalbaarheid en budgettaire gevolgen. Veel maatregelen vergden, na eventuele politieke besluitvorming, nadere uitwerking en keuzes.

Door de maatregelen en bijbehorende uitwerking zoals die binnen het kabinet zijn besproken aan uw Kamer voor te leggen, geeft het kabinet invulling aan de motie-Omtzigt. Omdat maatregelen voor de bescherming van arbeidsmigranten en het tegengaan van misstanden op het gebied van werk en wonen reeds lopend beleid betreffen en niet op zich kunnen laten wachten, voert het kabinet de aanbevelingen van het Aanjaagteam bescherming arbeidsmigranten onverkort en met urgentie uit.

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
C.E.G. van Gennip